

С. Г. Бугайцов¹,

д. н. з держ. упр., професор, головний науковий співробітник, Державна установа

"Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України"

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.3.77

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

S. Bugaytsov,

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Chief Researcher, State Institution "National Scientific Center for Radiation Medicine of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine"

THEORETICAL FORMS OF PUBLIC GOVERNMENT FOR ECONOMIC SECURITY GUARANTEE IN UKRAINE

У статті досліджено сутність дефініцій "державне управління", "безпека", "національна безпека", "економічна безпека", "економічна безпека держави" та розглянуто структуру національної безпеки України. У проведенні досліджень у сфері теоретичних засад економічної безпеки встановлено, що найчастіше економічну безпеку визначають комплексно на основі комбінацій теорій: камераліфтична концепція захисту зовнішньоекономічної безпеки; кейнсіанська концепція захисту від внутрішніх макроекономічних загроз та інституційна концепція економічної безпеки.

Охарактеризовано об'єкт і суб'єкт економічної безпеки. Виділено три рівні функціонування суб'єктів у системі державного управління забезпеченням економічної безпеки: стратегічний рівень; оперативно-стратегічний рівень; оперативно-тактичний рівень.

Встановлено, що характерною ознакою функціонування системи державного управління забезпеченням економічної безпеки є наявність прямих і зворотних зв'язків між суб'єктами та об'єктом управління, які дозволяють досягати управлінських цілей та отримувати інформацію про результати державно-управлінських впливів на об'єкт управління.

Запропоновано для підвищення ефективності державного управління забезпеченням економічної безпеки України використовувати досвід Польщі щодо підготовки керівних документів стратегічного рівня у сфері економічної безпеки на довгостроковий період.

The article explores the essence of the definitions of "public administration", "security", "national security", "economic security", "economic security of the state" and the structure of national security of Ukraine. In carrying out research in the field of theoretical foundations of economic security, it has been established that economic security is often determined in a complex way on the basis of combinations of theories: the camera lens concept of the protection of foreign economic security; the Keynesian concept of protection against internal macroeconomic threats and the institutional concept of economic security.

The object and subject of economic security are described. Three levels of functioning of subjects in the system of state administration are provided for the provision of economic security: the strategic level; operational-strategic level; operational-tactical level.

It is established that the characteristic feature of the functioning of the state management system for the provision of economic security is the existence of direct and reciprocal links between the subjects and the object of management that allow achieving administrative objectives and obtaining information about the results of state-management influences on the object of management.

It should be noted that in Ukraine, the current legislation provides for a number of strategic level policy guidance documents on ensuring national security, however, a hierarchy of economic security guidance documents is not defined. Therefore, despite the fact that, under the current legislation, the National Security Strategy should be the basis for the development of guidance documents in the field of national security, this provision is implemented only in the context of defense.

Thus, the introduction of the Polish experience in forming a hierarchy of guiding documents in the field of economic security primarily involves improving the regulatory framework for the purpose, content, subjects of development, coordination and approval of guiding documents in the field of economic

¹ ORCID: 0000-0002-9513-2510

security, including government targeted programs in sphere of economic security, which would take into account global trends in the transition of highly developed countries to a new technological composition.

It is proposed to use the experience of Poland in preparation of strategic documents in the field of economic security for the long-term period in order to increase the efficiency of public administration in ensuring economic security of Ukraine.

Ключові слова: державне управління, безпека, національна безпека, економічна безпека, економічна безпека держави, державне управління у сфері економічної безпеки.

Key words: public administration, security, national security, economic security, economic security of the state, state administration in the field of economic security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Передумовою подальшого розвитку України та зайняття нею гідного місця у світовому просторі є забезпечення належного захисту її національних інтересів у економічній сфері. Оскільки саме економічна безпека є важливою складовою національної безпеки країни, без якої не може ефективно розвиватись економіка. Тому розв'язання цієї проблеми зумовлює необхідність дослідження державного управління в системі забезпечення економічної безпеки держави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Фундаментальні засади теорії державного управління присвяченні праці таких науковців: В. Авер'янов, Г. Атамчук, Ю. Ковбасюк, Н. Нижник, О. Машков, Г. Ситник, В. Удовиченко та ін.. Аспекти державного управління забезпеченням економічної безпеки розглядалися в працях Л. Акімової, В. Бурцева, С. Дзюбик, З. Варналія, О. Власюка, В. Горбуліна, З. Гбур, І. Мігус, О. Поважного, Г. Ситник, М. Хвесика та ін. Однак залишається низка проблем у теорії державного управління забезпеченням економічною безпекою, які необхідно вирішити.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних основ формування та функціонування системи державного управління забезпеченням економічної безпеки держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Проведений нами аналіз свідчить, що дефініція "економічна безпека" є одночасно об'єктом дослідження таких наукових галузей: "економічні науки", "національна безпека" та "державне управління". Це пояснюється комплексністю та багатогранністю природи феномену, який ідентифікують цим поняття, що необхідно враховувати при дослідженні сутності "державного управління у сфері економічної безпеки". Оскільки кожен з аспектів дослідження економічної безпеки виконує пізнавальну функцію, що дає змогу співвідносити економічну безпеку з сутністю управління та досліджувати про-

цес державного управління у сфері економічної безпеки. Тобто виникає необхідність дослідження сутності "державне управління" та "економічна безпека".

Науковці В. Авер'янова, Н. Нижник, та О. Машкова державне управління розглядають як підзаконна виконавчо-розпорядча діяльність органів держави [1; 2]. Г. Атамчук під державним управлінням розуміє практичний, організуючий та регулюючий вплив держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження або перетворення, що спирається на силу влади [3, с. 40]. Однак більшість науковців, стверджує, що особливістю державного управління є його цілеспрямованість, тобто, що суттю управлінської діяльності є досягнення визначених цілей, а змістом — дії щодо їх досягнення.

Зазначимо, що поняття "економічна безпека" походить від більш загальних понять "безпека" та "національна безпека". Тому необхідно дати характеристику сутності "безпеки". В. Абрамова стверджує безпека — це стан системи, за якого вона зберігає свою цілісність, стійкість (стабільність), здатність до ефективного функціонування і стійкого розвитку, а на їх основі — можливість надійного захисту усіх її елементів від будь-яких деструктивних внутрішніх і зовнішніх дій [4, с. 12—17]. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття "безпека" визначено як стан, коли кому, чого-небудь ніщо не загрожує [5, с. 78]. Враховуючи неоднозначність підходів до визначення сутності безпеки науковець Г. Ситник пропонує їх звести до таких груп, де безпека:

- розуміється як відсутність небезпеки;
- розглядається як невід'ємна властивість системи;
- розглядається як результат специфічної діяльності, передусім державних інститутів;
- розглядається як певний стан [6, с. 34—36].

Отже, безпеку слід розглядати як змінну величину, суть якої полягає в комплексній характеристиці якісно-кількісного стану розвитку соціальної системи, і яка може бути забезпечена лише в динаміці.

Сучасний стан суспільного розвитку набуває досить суперечливого характеру. Поруч із масштабними досягненнями в усіх сферах суспільства виникають різноманітні конфлікти, результати людської діяльності не тільки вступають у суперечність з оточуючим середовищем, а й часто ставлять під загрозу добробут і навіть життя людини. За цих умов кожна держава в ім'я свого існування, самозбереження та прогресу вирішує питання національної безпеки. В національній безпеці виділяють три рівні: безпека особи, суспільства і держави.

Їх місце і роль досить динамічні і визначаються характером суспільних відносин, політичним устроєм, рівнем небезпеки.

Науковці В. Горбулін та Г. Ситник під терміном "національна безпека" розуміють захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у різних сферах життєдіяльності [7].

Зазначимо, що економіка є однією з життєво важливих сторін діяльності суспільства, держави та особи, то поняття "національна безпека" без оцінки економічної складової, її життєдіяльності не зможе в повному обсязі розкрити "стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам" [7]. Тому економічна безпека визначається як головна складова національної безпеки, виходячи з її функціональних ознак.

Для того, щоб краще зрозуміти важливість такої складової як економічна безпека пропонуємо розглянути структурну схему національної безпеки (рис. 1).

Отже, вважаємо, що найважливішою в загальній системі національної безпеки є економічна безпека, оскільки вона є матеріальною основою національної суверенності, що визначає реальні можливості в забезпеченні інших видів безпеки.

У країнах Західної Європи термін "економічна безпека" з'явився у 70-их роках і спрощено трактувався як економічний метод забезпечення національної безпеки. Сьогодні поняття економічної безпеки держави визначають як загальнонаціональний комплекс заходів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку та вдосконалення структури економіки, створення механізму протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам. Відповідно пріоритетами в зміцненні безпеки країн Західної Європи виступають добробут, захищеність громадянина тощо [9, с. 12].

Багатогранність досліджень у сфері теоретичних засад економічної безпеки засвідчують, що в сучасних наукових публікаціях найчастіше економічну безпеку визначають комплексно на основі комбінацій нижченаведених теорій [10, с. 8]:

- камералістична концепція захисту зовнішньоекономічної безпеки (40-ві роки XIX ст.). В її основі покладено праці Ф. Листа, що базуються на проблемах державного управління та погляд на економічну безпеку з позиції захисту економіки урядом, який має ініціювати ухвалення законів про обмеження імпорту, встановлення митних зборів задля боротьби з контрабандою;

- кейнсіанська концепція захисту від внутрішніх макроекономічних загроз (30-ті роки XX ст., Д. Кейнс). Згідно з концепцією, основними загрозами економіч-

Рис. 1. Схема національної безпеки України

Джерело: [8, с. 21].

ної безпеки є не зовнішні конкуренти, а внутрішні фактори (безробіття, економічна депресія), а політика уряду має бути спрямована на запровадження захисних заходів для уникнення негативних факторів;

- інституційна концепція економічної безпеки (кін. XX ст., Е. до Сото) ґрунтується на боротьбі із зростанням тіньової економіки шляхом зниження рівня бюрократизації, недосконалості підприємницького законодавства, високому податковому навантаженню та ін.

Здійснивши дослідження категорії "економічна безпека", можемо стверджувати, що нині в сучасній науковій літературі відсутнє єдине трактування, а існуючі конфігурації досліджуваного поняття спричинені різними умовами організації та функціонування економічної безпеки (табл. 1).

Отже, економічна безпека держави означає захищеність усіх рівнів економіки країни від небезпечних дій, що можуть бути як наслідком свідомого впливу будь-якого чинника, так і стихійним напливом ринкових сил. Небезпечними можуть вважатися такі дії, які призводять до погіршення економічного стану країни у критичний рівень.

Оскільки економічна безпека є змінною величиною, яка, очевидно, залежить від значної кількості зовнішніх та внутрішніх чинників, то здійснюючи той чи інший управлінський вплив на вказані чинники, можна не тільки змінювати її рівень, а й взагалі є сенс говорити про державне управління у сфері економічної безпеки. Вказане поняття є відносно новим терміном у вітчизняній літературі, яке походить від дефініцій "державне управління" та "економічна безпека". Дослідник А. Сухорукова зазначає, що державне управління у сфері економічної безпеки полягає в діяльності органів, які спрямовані на реалізацію цілей і завдань захисту національних інтересів у економічній сфері [16].

Зазначимо, що суть державно-управлінської діяльності у сфері економічної безпеки полягає у

Таблиця 1. Існуючі підходи до визначення терміну "економічна безпека"

Автор і джерело	Зміст визначення
Економічна безпека держави	
Л. Акімова [11; 20; 21]	Сукупність умов, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість та здатність економіки забезпечувати ефективне задоволення ендогенних та екзогенних суспільних потреб
С. Дзюбик О. Ривак [12]	Такий стан економіки та інститутів влади, за якого забезпечується гарантований захист національних інтересів, гармонійний, соціально орієнтований розвиток країни у цілому, достатній економічний та оборонний потенціал навіть за найнесприятливіших варіантів розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів
В. Єдинак [13]	Відображає можливість ефективної реалізації суспільних економічних відносин, що обумовлюють економічні інтереси та потреби всіх суб'єктів формування економічних відносин
Я. Жаліло [14]	Складна багатогранна категорія, що характеризує здатність національної економіки до розширеного відтворення з метою задоволення на визначеному рівні потреб власного населення і держави, протистояння дестабілізуючій дії чинників, що створюють загрозу сталому збалансованому розвитку країни, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання
А. Мазаракі, О. Корольчук, Т. Мельник [10]	Здатність держави підтримувати суверенітет та геополітичне становище у світі, самостійно визначати економічну політику та адаптувати її до існуючих умов розвитку; системне оцінювання стану економіки з позиції захисту національних інтересів держави та здатність державних інститутів протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам шляхом підвищення конкурентоспроможності національної економіки
І. Шульга, В. Васенко [15]	Стан економічного забезпечення національної безпеки держави, загальнонаціональний комплекс заходів, спрямованих на постійний, збалансований та стабільний розвиток економічної системи держави, забезпечення самодостатності та стійкості системи, що включає механізм протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам

визначені та реалізації національних інтересів в економічній сфері, що у кінцевому підсумку, є визначальною передумовою забезпечення прогресивного економічного розвитку суспільства та держави. Оскільки, економічні інтереси можуть бути реалізовані за рахунок здійснення матеріального виробництва та отримання послуг, об'єктами за допомогою яких можуть бути реалізовані національні інтереси в економічній сфері є: національне багатство країни, котрим держава керує на правах власника чи регулює його використання; процеси виробництва, розподілу, обміну й споживання товарів і послуг; економічні відносини, що виникають між суб'єктами економічної діяльності з приводу виробництва, розподілу, обміну й споживання товарів і послуг тощо. Суб'єктами державного управління є органи державної влади, які наділені певними функціями та повноваженнями. Згідно із Законом України "Про основи національної безпеки України" до основних суб'єктів, які забезпечують національну безпеку належать: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; прокуратура України; Національне антикорупційне бюро України; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; Збройні Сили України; Служба безпеки України; Служба зовнішньої розвідки України; Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів Укра-

ни; органи і підрозділи цивільного захисту; громадяни України, об'єднання громадян [17].

З огляду на ієрархічну структуру системи державного управління, варто виділити такі рівні функціонування суб'єктів в системі державного управління у сфері економічної безпеки:

— стратегічний рівень, який передбачає прийняття державно-управлінських рішень, котрі мають доленосне значення щодо забезпечення економічної безпеки (Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки і оборони України);

— оперативно-стратегічний рівень (міністерства та центральні органи виконавчої влади);

— оперативно-тактичний рівень (обласні, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування).

Характерною ознакою функціонування системи державного управління є наявність прямих і зворотних зв'язків між суб'єктами та об'єктом управління, які дозволяють досягати управлінських цілей та отримувати інформацію про результати державно-управлінських впливів на об'єкт управління. Прямими зв'язками є державно-управлінські впливи суб'єктів забезпечення економічної безпеки на об'єкти управління, котрі реалізуються за допомогою інструментів, засобів влади та знаходять своє відображення у відповідних документах, зокрема у законах, державних програмах, концепціях, стратегіях, указах Президента України, постановках Уряду тощо. Зворотнім зв'язком є масив інформації про результати вказаного впливу, зокрема, про стан реалізації економічних інтересів особи, соціальної групи, суспільства, держави про виклики та загрози вказаним інтересам тощо.

Отже, для досягнення цілей державного управління у сфері економічної безпеки передбачає використання інструментів та засобів влади, умови, обсяги, сфери та порядок застосування визначаються Господарським кодексом України, Податковим кодексом України, іншими законодавчими актами, а також програмами економічного і соціального розвитку.

Зокрема до інструментів та засобів за допомогою якого здійснюється прямий державний вплив на діяльність суб'єктів господарювання відносяться: державне замовлення, ліцензування, патентування і квотування, технічне регулювання, застосування нормативів та лімітів, регулювання цін і тарифів, надання цільових дотацій, компенсацій, субсидій тощо. До інструментів непрямого впливу відносяться: ставки податків, облікові ставки та ставки обов'язкового резервування, надання інвестиційних, податкових та інших пільг тощо [18].

Таким чином, межі державного регулювання економічної системи можуть бути різними. Однак, з огляду на те, що основною метою державного управління забезпеченням економічної безпеки є оперативне та

адекватне регулювання на загрози національним інтересам в економічній сфері, то її досягнення передбачає виконання низки специфічних функцій, незалежно від концептуального підходу, в межах якого визначається місце та роль держави у становленні та розвитку економічних відносин. Обумовлено це тим, що досягнення головної мети державного управління забезпеченням економічної безпеки передбачає здійснення суб'єктами забезпечення економічної безпеки своєчасної ідентифікації, моніторингу, запобігання й нейтралізації викликів та загроз національним інтересам в економічній сфері, а також передбачає забезпечення умов, за яких може відбуватися соціально-економічний розвиток суспільства.

Зокрема, для підвищення ефективності державного управління забезпеченням економічної безпеки України варто використати досвід Польщі щодо підготовки керівних документів стратегічного рівня у сфері економічної безпеки на довгостроковий період, які сьогодні розроблені у цій країні для практичної реалізації пріоритетних завдань, які знайшли своє відображення у стратегії розвитку ЄС "Європа 2020". Так, Національна стратегія розвитку, визначає стратегічні цілі для Польщі та є основою для 9 комплексних стратегій, що спрямовані на виконання вказаних пріоритетних завдань. Крім того, Національну стратегічну програму єдиної політики Польщі та Операційну програму інноваційного розвитку економіки розроблено на підтримку програм реформування з метою досягнення пріоритетів стратегії розвитку ЄС "Європа 2020". Це свідчить, що у Польщі існує ієрархія керівних документів щодо реалізації національних інтересів в економічній сфері, в якій документи всіх рівнів координуються та узгоджуються із стратегічними цілями на національному рівні та рівні Євросоюзу [19].

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

В Україні чинне законодавство передбачає низку керівних документів стратегічного рівня щодо забезпечення національної безпеки. Разом з тим не визначена ієрархія керівних документів щодо забезпечення економічної безпеки. Тому, незважаючи на те, що згідно з чинним законодавством Стратегія національної безпеки має бути основою при розробці керівних документів у сфері забезпечення національної безпеки, вказане положення чомусь реалізується лише у контексті оборони.

Отже, впровадження досвіду Польщі щодо формування ієрархії керівних документів у сфері економічної безпеки передусім передбачає удосконалення нормативно-правових засад щодо цільового призначення, змісту, суб'єктів розробки, узгодження та затвердження керівних документів у сфері економічної безпеки, у тому числі й державних цільових програм у сфері економічної безпеки, які б враховували світові тенденції переходу високорозвинених країн до нового технологічного складу.

Література:

1. Державне управління: теорія і практика: монографія / за ред. В.Б. Авер'янова, В.Б. Авер'янов, В.В. Цветков, В.М. Шаповал [та ін.]. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — 431 с.
2. Нижник Н.Р. Системний підхід в організації державного управління: навч. посіб. / Н.Р. Нижник, О.А. Машков. — К.: УАДУ, 1998. — 159 с.
3. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: учебник / Г.В. Атаманчук // 4-е изд., стер. — М.: Омега-Л, 2014. — 526 с.
4. Абрамов В.И. Безопасность / В.И. Абрамов // Государственное управление в сфере национальной безопасности: словарь-справочник / Состав.: Г.П. Сытник, В.И. Абрамов, В.Ф. Смолянюк и др.; под. общ. редакцией Г.П. Сытника. — К.: НАДУ, 2012. — С. 13—17.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і гол. ред.: В. Т. Бусел. — К.: Ірпінськ ВТФ "Перун", 2005. — 1728 с.
6. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підручник / Г.П. Ситник. — К.: НАДУ, 2012. — 544 с.
7. Сытник Г.П. Безопасность национальная / Г.П. Сытник // Государственное управление в сфере национальной безопасности: словарь-справочник / Г.П. Сытник, В.И. Абрамов, В.Ф. Смоляк и др. — К.: НАДУ, 2012. — С. 41—45.
8. Akimova L.N. Role and place of economic security in the system of state regulation providing for national security of Ukraine / L.N. Akimova // Public management: collection. — № 2 (12). — February 2018. — Kyiv: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2018. — Р. 15—27.
9. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: моногр. / Т.Г. Васильців. — Львів: "Арал", 2008. — 384 с.
10. Мазаракі А.А. Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів: монографія / А.А. Мазаракі, О.П. Корольчук, Т. М. Мельник та ін. / за заг. ред. А.А. Мазаракі. — К.: Вид-во КНТЕУ, 2010. — 718 с.
11. Акімова Л.М. Механізми державного управління економічною безпекою України: аналіз чинників впливу систематизованих за окремими сферами її розвитку / Л.М. Акімова // Аспекти публічного управління. — Дніпро. — 2018. — Т. 6. — № 6—7. — С. 5—11.
12. Дзюбик С. Основи економічної теорії: навч. посіб. / С. Дзюбик, О. Ривак. — 3-тє вид., переробл. та допов. — К.: 2014. — 423 с.
13. Єдинак В.Ю. Забезпечення економічної безпеки країни в умовах глобалізації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством" / В.Ю. Єдинак. — Запоріжжя, 2010. — 21 с.
14. Жаліло Я. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. Пріоритети та проблеми імплементації / Я. Жаліло // Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. — К.: Вид-во "Сатсанга", 2001. — С. 23—28.
15. Шульга І.П. Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання та тіньова економіка / І.П. Шульга, В.К. Васенко. — Черкаси, 2010. — 367 с.

16. Система економічної безпеки держави: монографія / О.С. Власюк [та ін.] / За ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Сухорукова. — К.: Стилос, 2010. — 685 с.

17. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003р. № 39 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

18. Бодров В.Г. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб. / В.Г. Бодров, О.М. Сафронова, Н.І. Балдич / За ред. В.Г. Бодрова. — К.: Академвидав, 2010. — 51 с.

19. Шинкарук Л.В. Можливості імплементації досвіду стратегічного планування ЄС для України / Л.В. Шинкарук // *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe* (East European Scientific Journal). — 2015. — № 4. — С. 82—89.

20. Акімова Л.М. Оцінювання впливу основних інструментів державного регулювання на економічну безпеку України / Л.М. Акімова // *Інвестиції: практика та досвід*. Серія: Державне управління. — 2018. — № 23. — С. 113—117.

21. Акімова Л.М. Напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення економічної безпеки держави / Л.М. Акімова // *Інвестиції: практика та досвід*. Серія: Державне управління. — 2018. — № 24. — С. 57—62.

References:

1. Averyanova, V. B. Averyanov, V. B. Tsvetkov, V. V. and Shapoval, V. M., et al. (1998), *Derzhavne upravlinnya: teoriya i praktyka: monografiya* [Public administration: theory and practice: monograph], Odyssey, Moscow, Russia.

2. Nizhnik, N. G. and Mashkov, O. A. (1998), *Systemnyj pidkhid v organizatsiyi derzhavnogo upravlinnya: navch. posibnyk* [System approach in the organization of public administration]: textbook], UADU, Moscow, Russia.

3. Atamanchuk, G.V. (2014), *Teoriya gosudarstvennogo upravleniya: uchebnik* [Theory of public administration: textbook], 4th ed., Omega-L, Moscow, Russia.

4. Abramov, V.I. (2012), "Security", *Gosudarstvennoye upravleniye v sfere natsionalnoj bezopasosti: slovarj-spravochnik* [Public administration in the field of national security: a dictionary-directory], NAGU, Moscow, Russia, pp. 13—17.

5. Busel, V. T. (2005), *Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoji ukrajinskoji movy* [The Big Dictionary of Modern Ukrainian], Perun, Irpen, Ukraine.

6. Sytnik, G. P. (2012), *Derzhavne upravlinnja u sferi natsionalnoj bezpeky (kontseptualni ta organizatsijno-pravovi zasady): pidruchnyk* [State administration in the sphere of national security (conceptual and organizational and legal bases): textbook], NAGU, Moscow, Russia.

7. Sytnik, G. P. (2012), "National Security", *Gosudarstvennoye upravleniye v sfere natsionalnoj bezopasosti: slovarj-spravochnik* [Public administration in the field of national security: a dictionary-directory], NAGU, Moscow, Russia, pp. 41—45.

8. Akimova, L. N. (2018), "Role and place of economic security in the system of state regulation providing for national security of Ukraine", *Public management:*

collection, vol. 2 (12), DP "Vydavnychyj dim "Personal", pp. 15—27.

9. Vasylytsiv, T. G. (2008), *Ekonomichna bezpeka pidpryjemnytstva Ukrainy: strategiya ta mekhanizmy zmitsnennya* [Economic security of Ukrainian entrepreneurship: strategy and strengthening mechanisms], Aral, Lviv, Ukraine.

10. Mazaraki, A. A. Korolchuk, O. P. and Melnik, T. N. (2010), *Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh globalizatsijnykh vyklykiv* [Economic security of Ukraine in the context of globalization challenges], Publishing house KNTEU, Kyiv, Ukraine.

11. Akimova, L.M. (2018), "Mechanisms of public administration of economic security of Ukraine: analysis of the factors of influence of systematized by individual spheres of its development", *Public administration aspects*, vol. 6 (6—7), pp. 5—13.

12. Dziubik, S., Rivak, A. (2014), *Osnovy ekonomichnoyi teorii: navch. posibnyk* [Fundamentals of economic theory: textbook], Znannya, Kyiv, Ukraine.

13. Yedinak, V. Yu. (2010), "Ensuring the economic security of the country in the context of globalization", Ph.D. Thesis, Economy and management of national economy, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Zaporizhzhia, Ukraine.

14. Zhalilo, I. (2001), "Strategy of ensuring the economic security of Ukraine. Priorities and problems of implementation", *Stratehiia natsional'noi bezpeky Ukrainy v konteksti dosvidu svitovoi spil'noty* [Strategy of national security of Ukraine in the context of the experience of the world community], Publishing house "Satsanga", Kyiv, Ukraine, pp. 23—28.

15. Shulga, I. P. and Vasenko, V. K. (2010), *Ekonomichna bezpeka derzhavy, subyektiv gospodaryuvannya ta tinyova ekonomika* [Economic security of the state, business entities and the shadow economy], Maklout, Cherkasy, Ukraine.

16. Vlasjuk, A. S. (2010), *Systema ekonomichnoyi bezpeky derzhavy* [The system of economic security of the state], Stilos, Kyiv, Ukraine.

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), *The Law of Ukraine "On the foundations of the national security of Ukraine"*, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (Accessed 19 Jan 2019).

18. Bodrov, V. G. Safronov, A. N. and Baldych, N. I. (2010), *Derzhavne reguluvannya ekonomiky ta ekonomichna polityka: navch. posibnyk* [State regulation of the economy and economic policy: textbook], Akademvydav, Kyiv, Ukraine.

19. Shinkaruk, L.V. (2015), "Opportunities for implementing the EU strategic planning experience for Ukraine", *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe* (East European Scientific Journal), vol. 4, pp. 82—89.

20. Akimova, L. (2018), "Evaluation of the influence of the key instruments of the state regulation on the economic security of Ukraine", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 23, pp. 113—117.

21. Akimova, L. (2018), "Directions of improving the regulatory and legal support of economic safety of the state", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 24, pp. 57—62.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2019 р.